

Taktisk dubbelplan för tryckavlopp

Originalpublicering 2016-01-05

Eber Ohlsson

Tre avloppsreningsverk

Tre avloppsreningsverk skulle Malmö bygga enligt en utredning som 1955 presenterades för stadsfullmäktige.

De tre var:

1. Det som blev Sjölunda avloppsreningsverk
2. Ett verk utanför Turbinen invid Kockums varv, se [\(Avlopps\)vattennära boende](#)
3. Ett verk på Ön i Limhamn

Kockum expanderade

Detta var vid en tid då Kockums varv expanderade, vilket gjorde att när varvet önskade att få köpa det område som var reserverat för ett avloppsreningsverk, så fick de det. Med denna nya förutsättning utreddes då alternativet att bygga ett avloppsreningsverk strax utanför det reserverade området. Ett annat alternativ som utreddes var att pumpa avloppsvattnet till Sjölunda.

Pumpbeslut

En sådan pumpning hade 1955 bedömts bli för dyrt, men nya omständigheter gjorde att detta alternativ hade blivit mer attraktivt. Stadsfullmäktige beslöt därför 1960 att upphäva beslutet att reservera plats för ett avloppsreningsverk vid Turbinen, samt att avloppsvattnet skulle överföras till ett utvidgat Sjölunda avloppsreningsverk.

Det som bidrog till beslutet var dels att Kockums gottgjorde staden för den uppkomna kostnadsökningen, dels att det togs hänsyn till utvecklingen av bad- och friluftsområdet vid Ribersborgsstranden.

Vidare skulle det om avloppsreningsverket byggdes utanför Turbinen, bli *"betydligt sämre möjligheter att på ett enkelt sätt och förhållandevis billigt sätt tillfredsställa en i framtiden oförutsedd ökning av markbehovet vid en kraftig exploatering av tillhörande bebyggelseområden"*. Även om Bo01 inte fanns i tankarna 1960, så var det en god och förutseende prognos.

Ledningen från Turbinen till Sjölunda beräknades bli 6,5 km lång. När det gäller sträckningen bedömde VA-verket att en dragning i Carlsгатan var den mest fördelaktiga.

Hamnen och Kronblad

Dilemmat var att det var mark som tillhörde hamnförvaltningen och direktören för hamnförvaltningen, Harald Kronblad var en man som inte tolererade att andra bestämde över hans domäner.

Denna ställning berodde på att hamnen var en stad i staden, med egna gator och eget avloppsledningsnät. Det hade under årens lopp funnits förslag på att detta nät, som också inkluderade pumpstationer, skulle överföras till VA-verket, men alla dessa förslag hade avvisats.

Arbetet med tryckavloppsledningarna Turbinen-Sjölunda vid Malmö C den 25 februari 1962.

Skälet till hamnens särställning grundade sig nog på att det var en vinstrik förvaltning. När det under 1970-talet gick ekonomiskt sämre för hamnen, kunde hamnförvaltningen inte längre hålla emot.

Därför beslöt stadsfullmäktige att från 1980 skulle projektering, byggande och drift av avloppsanläggningar vara överfört till VA-verket liksom gatorna till gatukontoret. VA-verket kunde för sin del konstatera att de övertagna anläggningarna var starkt nedgångna.

Taktisk planering

Men 1960 hade hamnen fortfarande sin särställning. När VA-verket därför ville att tryckavloppsledningarna skulle läggas i Carlsгатan, så beslöt man att vara taktisk och även göra ritningar för en sträckning i den parallella Jörgen Kocksgatan, vilket också var det förslag som förelades direktör Kronblad.

Mycket riktigt godkände Kronblad inte denna dragning, utan föreslog att sträckningen i stället skulle vara i Carlsгатan. En sträckning där VA-verket redan hade färdiga handlingar och ritningar. Detta taktiska agerande var VA-verkets medarbetare mycket tillfredsställda med, vilket de berättade för skribenten flera år senare.

Två ledningar

I en översiktlig utredning 1959 beräknades behovet vara en ledning med dimensionen 1700 mm i diameter, men där den fortsatta utredningen visade att det i stället skulle bli ur såväl driftsynpunkt som anläggningsteknisk och ekonomisk synpunkt lämpligare med två ledningar. Den ena ledningen skulle då få dimensionen 1200 mm på hela sträckningen och den andra ledningen få 1600 mm på 3,1 km och på resterande sträckning 1200 mm.

När det 1963 ansöktes om ytterligare medel för det fortsatta arbetet med förklarade VA-verket att den kostnadsberäkning som låg till grund för 1960 års beslut byggde på att kostnaden skulle vara 1 000 kr per meter ledning.

Kostnadsökningar

Nu hade denna beräkning med erfarenheterna av den hittills utförda ledningsläggningen visat att man tidigare väsentligt hade underskattat svårigheterna och därmed kostnaderna att dra fram tryckledningen inom hamnens område. Det var både ogynnsamma grundförhållanden och i behovet av betydligt mera omfattande konstarbeten än vad som brukade finnas i staden i övrigt. Därför hade kostnaden för de två första etapperna blivit 1 550 kr per meter ledning.

För den tredje och sista etappen med sina dyrbara spårkorsningar och ledningsomläggningar beräknades kostnaden bli 2 180 kr per meter ledning, men fördyringen berodde också på allmänna prisändringar. Årsrapporterna visar att ledningsarbetena kom igång 1962 och fortsatte i ca fem år, då man hade nått fram till Sjölundan.

Citytunneln

När Citytunneln skulle byggas under de första åren på 2000-talet innebar detta komplikationer, eftersom tunneln skulle passera det område där tryckavloppsledningarna redan låg, området mellan stationsbyggnaden och det Bobergska posthuset. Här låg också en gång Oscarsgatan.

Tryckavloppsledningen fick ges ett nytt läge, nu på de motsatta sidorna av posthuset, intill en pumpstation (se [Pumpgrav](#)). För att koppla in dessa viktiga och behövliga ledningar, fick man stänga av en ledning i taget och sedan göra omkopplingen.

Översvämning

Dessvärre kom då ett osedvanligt stort regn, som medförde att den enda ledningen blev överbelastad, vilket i sin tur gjorde att en del avloppsvatten också lyckades ta sig förbi andra ventiler, med följd att det blev översvämning i ledningsgrop och närliggande källare. En annan incident var när entreprenören vid spontningen för att skydda posthuset lyckades skada den ena ledningen.

Pensionsåldern närmar sig

Allting är återställt och sedan dess har tryckavloppsledningarna fungerat utan problem. Dessa ledningar har när detta skrivs [2016] blivit halvsekelgamla och måste med tiden antingen renoveras eller förnyas. En komplikation kan då bli den stadsförnyelse som beräknas komma i området vid Carlsгатan och Nyhamnen.

Ett alternativ som grundligt utretts är att borra en avloppstunnel från Turbinen till Sjölundan med sidotunnel till Rosendal. Om det beslutas att borra avloppstunneln, så kommer behovet av de nuvarande tryckavloppsledningarna att bortfalla. Men då har de kanske uppnått pensionsåldern.